

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช*

ROLES OF MORAL TEACHING MONKS FOR MORAL AND ETHICAL
PROMOTION IN SCHOOLS OF NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาไพศาล นนทเมธี (พันธสวัสดิ์)

Phramaha Paisan Nanthamethee (Pansawat)

พระครูวิจิตรพรหมคุณ

Phrakruwijiitphrommakun

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: Wachirawangso136@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาท ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน ประชากรการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนท่านครุณวโรภาสสุทิศ และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำหนดขนาดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่วนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

* Received 4 August 2022; Revised 22 December 2022; Accepted 22 December 2022

2. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาอุปสรรค ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การเรียนมีสภาพที่ไม่เหมาะต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น การนั่งสมาธิ การสวดมนต์ เป็นต้น

3. แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน ได้แก่ ควรให้ครูมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาการสอนให้มากขึ้น ควรเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนโดยพาไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติที่สูง

คำสำคัญ: บทบาท, พระสอนศีลธรรม, ส่งเสริม, คุณธรรมจริยธรรม

ABSTRACT

This thesis aimed to study roles, problems, and obstacles, including guidelines for promoting morality and ethics in schools of Nakhon Si Thammarat. Mixed research was employed in this research. The research population included Suankularb Wittayalai School, Tha Nakorn Yanawaropas Uthit School, Chalermprakit Somdej Srinagarindra School, and the sample group was composed of 285 people, selected using the Krejcie and Morgan Table. The application package was employed for quantitative data analysis; the statistics used in this research were percentage, mean, and standard deviation. Data were collected through in-depth interviews with five key informants for qualitative research. Descriptive content analysis was employed to analyze the data.

The research showed that;

1. Overall, the roles of monks who taught about morals and ethics to promote morality and ethics in schools were high. When considering each aspect, teaching development on morals and ethics to students had the highest average. The second highest average was the activities provided in schools to develop morals and ethics. The environmental arrangement in the school to develop morals and ethics was an aspect with the lowest average.

2. The results from gathering suggestions showed that the obstacles in the school's environmental arrangement to develop morals and ethics included inappropriate learning conditions for studying Buddhism, such as meditation or prayer.

3. The solutions for teaching students about the development of morals and ethics were that teachers should have more religious experiences to teach

Buddhism courses. They should change the learning environment by providing a field trip for students, such as visiting temples or peaceful natural sites.

Keywords: Roles, Moral Teaching Monks, Promote, Morals and Ethics

บทนำ

สังคมไทยในยุคสมัยปัจจุบันมีปัญหายจริยธรรมเป็นอย่างมากทั้งที่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่และปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของชาติซึ่งปัญหานั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติ คือ ศีลธรรมและจริยธรรมที่เสื่อมโทรมเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าสกัดกั้นการพัฒนาใด ๆ ที่พึงมีขึ้นประการ หนึ่งสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงไปเร็วมากทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมายปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นที่สนใจก็คือปัญหาเกี่ยวกับ “วัยรุ่น” หรือ “เยาวชน” เพราะเยาวชนเป็นชุมกกำลังอันสำคัญของประเทศชาติอีกทั้งวัยรุ่นเองละทิ้ง ศีลธรรมและวัฒนธรรมมากขึ้นความประพฤติและแสดงออกของวัยรุ่นขัดต่อศีลธรรมและ จริยธรรมอันดีงามของชาติตลอดไปถึงการประพฤติเสียหายและฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน โดยทั่วไปนั้นพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นที่น่าสนใจอย่างมากของพ่อแม่ครูอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการอบรมสั่งสอนด้วยเหตุที่วัยรุ่นเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านความเจริญเติบโต ทั้งในร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เด็กวัยรุ่น จึงมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว มากกว่าเด็กอื่น ๆ ศีลธรรมในปัจจุบันเสื่อมลงมากกว่าในอดีต และเยาวชนในสมัยนี้ก็ด้อย จริยธรรม และคุณธรรมมากกว่าเยาวชนสมัยก่อน หรือแม้กระทั่งในโรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งอบรม จริยธรรมโดยตรงก็ปรากฏว่า มีปัญหาในด้านการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เยาวชนเช่นกัน (ธวัชชัย ชัยจิรธยากุล, 2529)

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาและมุ่งมั่นในการพัฒนา การศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคน เพื่อให้เกิดการพัฒนา ประชากรของประเทศให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ระบบการศึกษาต้องเป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบการศึกษา นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไป อย่างต่อเนื่องและกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของ ประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย

และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

การศึกษาจริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนเริ่มจากตระหนักถึงการที่จะพัฒนา ด้านจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาบุคคลในด้านที่สำคัญที่สุดคือ การปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดีของชาติและมีคุณภาพ สิ่งหนึ่งที่สำคัญก็คือจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมาจากบ่อเกิดที่สำคัญคือหลักพระศาสนา เมื่อศาสนาเห็นความสำคัญของเด็ก และเยาวชนแล้วเราจะดำเนินการอย่างไร ที่จะทำให้เด็ก และเยาวชนมีศาสนาและจริยธรรมเพื่อที่จะพัฒนาชีวิตให้เจริญเติบโตขึ้นในท่ามกลางบรรยากาศที่พรั่งพร้อมไปด้วยศาสนาและจริยธรรม ว่าทั้งคน สิ่งแวดล้อม และตัวเด็กต่างก็เป็นคนมีศาสนาและจริยธรรมด้วยกัน และเกิดความสงบสุขในสังคมได้ความจริงนั้น ศาสนา และจริยธรรม เป็นปัจจัยแวดล้อมชีวิต และสังคมที่ช่วยเหลือเลี้ยงรักษาชีวิตและสังคมมนุษย์ไว้ เป็นสิ่งที่แผ่ซ่านทั่วไปหมดปกคลุมการดำเนินชีวิต และกิจกรรมของมนุษย์ทุกด้าน เป็นแกนนำและกำกับชีวิตบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เป็นไปด้วยดี (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539) การพัฒนานักเรียน เยาวชนให้มีความรู้ และจริยธรรมเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย ให้มีความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมครอบครัว ที่อบอุ่นและสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทยการส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนและครอบครัวต้องร่วมมือกัน ตลอดจนสนับสนุนให้มีการปฏิบัติธรรมและความสงบร่มเย็นทางจิตใจควบคู่กับการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่จะโน้มน้าวจิตใจเยาวชนให้ออกห่างจากสิ่งชั่วร้ายหลีกเลี่ยงสื่อลามกอนาจาร การหมกมุ่นทางเพศก่อนวัยอันควรอันตรายและพิษภัยจากยาเสพติดต้องพัฒนาไปตามธรรมชาติของวัยนักเรียนและความพร้อมทางด้านจิตใจ โดยการให้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไม่ฝืนธรรมชาติ (พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรถชาติ), 2552)

ปัญหาสังคมที่มีค่านิยมคุณธรรมแบบคุณธรรมนิยม ส่งผลทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันเกิดวิกฤติคุณธรรม และจริยธรรม มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุดแนวโน้มจำนวนอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้ก่ออาชญากรรมเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มเยาวชน ปัจจุบันมีปัญหาหลายด้านที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ได้แก่ ปัญหายาเสพติด อบายมุข การมั่วสุมทางเพศ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน สิ่งกระตุ้นการบริโภคทางวัตถุสื่อข่าวสาร การมอมเมา และพฤติกรรมของเยาวชนที่เบี่ยงเบนไปจากวัฒนธรรมอันดีของสังคมไทย รวมถึงการมีส่วนร่วมที่ไม่เพียงพอของคนในชุมชน ในการแก้ไขปัญหาสังคมของประเทศ ในขณะเดียวกันปัจจัยที่จะสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนมีขีดจำกัด ไม่สามารถตอบสนองการพัฒนาให้มีคุณภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ และควรมีการเฝ้าระวังรักษา

ป้องกันอุปสรรคที่เป็นอันตรายต่อการพัฒนาคุณภาพเยาวชนอย่างต่อเนื่องวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมที่ประเทศไทยได้เผชิญอยู่ขณะนี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลทุกด้านโดยเฉพาะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านกระแสวัตถุนิยมเชิงบริโภคนิยมและอบายมุข ทำให้ประชาชนขาดคุณธรรม ขาดความรู้เท่าทันในการดำเนินวิถีชีวิตเกิดความเชื่อที่หวังพึ่งไสยศาสตร์และลัทธินิยมบางลัทธิเป็นที่พึ่งทางใจ รบผลดลบันดาล ขาดวินัยในการอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้มีผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่ความทันสมัยที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางวัตถุ และเทคโนโลยีโดยไม่มีการพัฒนาด้านจิตใจให้บุคคลเป็นคนที่มีความคุณธรรม

สำหรับในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ ที่มีประชากรมากถึง 1,548,028 คน (ที่ทำการการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2557) และมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จำนวน 71 โรงเรียน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12) ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งมีครูพระสอนศีลธรรม 2 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์เข้าไปทำหน้าที่สอนศีลธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนท่านครุญาณวโรภาสสุทิต โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้ความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแต่จะเป็นผลเสียทำให้นักเรียนขาดคุณธรรมและจริยธรรม จนนำไปสู่การเกิดปัญหาและภาวะวิกฤตทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวสภาพแวดล้อม สภาพครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ การเลียนแบบ การบ่มเพาะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้กับเด็กนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยสะท้อนข้อมูลแก่ทางโรงเรียนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงน่าจะชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติตนในทางที่ดี และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของนักเรียน เพราะนอกจากการได้รับการศึกษาที่ดีแล้ว ก็ควรจะได้รับปลูกฝังในเรื่องของการเป็นผู้มีคุณธรรมนำหน้าความรู้ เพื่อเติบโตไปเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตข้างหน้า ตลอดจนบุคคลในสังคมให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม พร้อมทั้งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอื่น ๆ ในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัด นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทาง ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาด้วยแบบสอบถาม และวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาด้วยแบบสัมภาษณ์

วิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 207 คน โรงเรียนท่านครญาณวโรภาสอุทิศ จำนวน 167 คน และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ จำนวน 686 คน รวมทั้งหมด 1,060 คน

2. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ตามตารางสำเร็จรูปของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 285 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี 4 ด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนร่วม และมีบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการคัดเลือกนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งหมด 5 คน มาทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบการวิจัยและนำไปสร้างเครื่องมือวิจัย

2. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เขียนนิยามให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละลักษณะที่ต้องการวัดและสร้างเครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยโดยการใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิด (Close-Ended) และแบบปลายเปิด (Open-Ended)

4. นำเครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาแล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

5. นำเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 ทุกข้อ

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้ค่า IOC น้อยกว่า 0.50 โดยผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. ขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

8. ปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

9. นำเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับผู้นำชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.96

10. นำเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากที่ได้ทำการทดลองใช้ (Try out) แล้วเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช” ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 166 คน คิดเป็นร้อยละ 58.20 และเป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 119 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 น้อยที่สุด

1.2 จำแนกตามอายุ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 102 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 90 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60

1.3 จำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 2.01-3.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 127 คน คิดเป็นร้อยละ 44.60 รองลงมา มีเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 3.01-4.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 100 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 และมีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 58 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40

1.4 จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกรรมหรือรับจ้าง จำนวนทั้งสิ้น 101 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 รองลงมา มีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย หรือธุรกิจส่วนตัว จำนวนทั้งสิ้น 76 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 และมีอาชีพรับจ้าง จำนวนทั้งสิ้น 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 และมีผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวนทั้งสิ้น 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80

1.5 จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีรายได้ 10,000-15,000 บาท จำนวนทั้งสิ้น 119 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 รองลงมาผู้ปกครองมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 94 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และผู้ปกครองมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวนทั้งสิ้น 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมพบว่า นักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้น ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่วนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ผลการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

3.1.1 ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน ได้แก่ การสอนวิชาพระพุทธศาสนายังใช้สื่อการสอนที่ไม่ทันสมัย และไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ สื่อการสอนไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียน เพราะการสอนเป็นนามธรรม ไม่มีสื่อที่เป็นรูปธรรม ทำให้เข้าใจยาก

3.1.2 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การเรียนมีสภาพที่ไม่เหมาะต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น การนั่งสมาธิ การสวดมนต์ การเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้นักเรียนเกิดการอยากรู้หรือใฝ่รู้ สถานที่เรียน สถานที่ไม่สะดวกในการทำกิจกรรม และไม่เพียงพอกับการปฏิบัติกิจกรรม

3.1.3 ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมขาดการร่วมมือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และ ความสำคัญในการจัดกิจกรรม บางครั้งอาจไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ซึ่งอาจเกิดจากปัญหา การจัดกิจกรรมใช้เวลานานมากเกินไป และเวลาไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม

3.1.4 ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การสอนวิชาพระพุทธศาสนา คิดว่าขอแค่ให้นักเรียนสอบผ่านเท่านั้น ไม่คิดจะให้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงปฏิบัติผิดศีลธรรมในขณะเป็นนักเรียนมากขึ้น เนื้อหาของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับผู้เรียนเท่าที่ควรทั้งในด้านเนื้อหา

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาคติธรรมของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

3.2.1 ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน ได้แก่ ควรให้ครูมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา มาสอนให้มากขึ้น นิมนต์พระสงฆ์หรือผู้มีความรู้มาบรรยายตามโอกาสสมควร ควรเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนโดยพาไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติที่สงบ ควรสอนธรรมะควบคู่กับนิทาน สอนคติธรรมจะเพิ่มความสนุกสนานมากขึ้น

3.2.2 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ควรสนับสนุนด้านสื่อการสอนให้เพียงพอและเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ครอบคลุมเนื้อหาวิชา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัย จัดสถานที่กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับรายวิชาและเพิ่มเทคนิคการสอนให้สอดคล้องกับวัย

3.2.3 ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา มีประสบการณ์จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา และรู้จักการแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเข้าร่วมกันง่ายหรือมีความสนใจมาก

3.2.4 ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรมากกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และศึกษาการจัดการเรียนการสอน ให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และจำนวนคาบเรียนที่กำหนด

4. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลผู้ให้ข้อมูล

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ท่าน เกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ในข้อที่ 1 พบว่า

4.1 ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน

การศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน ส่วนใหญ่โรงเรียนที่ศึกษาให้สำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมาก ผู้บริหารโรงเรียนได้นิมนต์พระอาจารย์มาสอนศีลธรรมหรือธรรมศึกษา ตามหลักสูตรของนักธรรมชั้นตรี โท และเอก ทุกสัปดาห์ ซึ่งจะให้ความรู้ในทุกระดับชั้นปีของมัธยมศึกษา เป็นการสอนควบคู่กับด้านคุณธรรมจริยธรรมให้สอดคล้องกับทางทฤษฎีและปฏิบัติให้อยู่ในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เด็กได้มีคุณธรรมจริยธรรม และไม่ได้มีแค่ความรู้เพียงอย่างเดียว ซึ่งเด็กนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

4.2 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่วนใหญ่สถานที่ในโรงเรียน มีการพัฒนาสถานที่ให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย มีห้องเรียนที่ทันสมัย มีคอมพิวเตอร์เป็นสื่อเพียงพอกับปริมาณของนักเรียน มีการจัดห้องเรียนสอนความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนา มีภาพแผนภาพพระพุทธประวัติ และรูปภาพวาดตามผนังห้องเรียน สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน

อยู่ตลอดเวลา มีความสะอาด ต้นไม้ ดอกไม้ มีคนดูแลรักษาเพื่อให้สถานที่โรงเรียนสวยงามเป็นที่น่าเรียนน่า เป็นแหล่งการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในวันข้างหน้าต่อไป

4.3 ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรม โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม 2 อย่าง คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษา การเข้าแถวเคารพธงชาติ การสวดมนต์ ไหว้พระในวันสุกัลป์ดาห์ 2) การจัดกิจกรรมอยู่ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในวันสำคัญ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชาและวันพ่อ วันแม่ วันครู เป็นต้น มีกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียนที่น่าสนใจ และน่าตื่นเต้น ดึงดูดเด็กให้ เด็กมีความรักเกี่ยวกับด้านจริยธรรม มีสื่อต่าง ๆ สอดแทรก มีนิทาน มีการละเล่นต่าง ๆ รวมทั้ง การแสดงผลงานเกี่ยวกับด้านวรรณกรรมของจริยธรรมและประเพณีวัฒนธรรม มีการสร้างมุมมองใหม่ในการดำเนินกิจกรรมโดยการนำสื่อที่น่าสนใจเข้ามาช่วย เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ น่าสนใจ จะอยู่ในหมวดสังคมศึกษา และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญประเพณีวัฒนธรรม และพระพุทธศาสนาเป็นต้น

4.4 ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

การศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมีการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทุก ๆ ปี การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่วนการจัดการอบรมจะมีลักษณะดังนี้ คือ มีการสอนกราบทำเบญจางคประดิษฐ์ สอนกิริยามารยาทในการวางตัว ความพอति การแต่งกาย การเรียน การร่วมกิจกรรม การทดสอบ รวมไปถึงการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมแต่ละระดับ และลักษณะท่าทางที่ดี รวมไปถึงบุคลิกภาพ ส่วนเด็กนักเรียนภายในโรงเรียนเกี่ยวกับตัวเด็กจะต้องมีคุณธรรม และจริยธรรมแก่ตัวเด็กเอง เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กดีมีคุณธรรมจริยธรรม

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช” ดังนี้

1. ผลการศึกษาวเคราะห์บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการศึกษาวเคราะห์บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่วนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน มีการพัฒนาไปในทางที่ดี อาจารย์ผู้สอนมีการใส่ใจในการสอนให้นักเรียนประพฤติดี ทำดี และมีคุณธรรมจริยธรรม และอาจารย์ผู้สอนมีความรู้จริง รู้ลึก

ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า นักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความใส่ใจในการสอนให้นักเรียนประพฤติดีทำดีและมีคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ครูพระผู้สอนมีการสอนอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนควบคู่กับกิจกรรมการเรียนสอน และครูพระผู้สอนมีวิธีการถ่ายทอด/นำเสนอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูวัชรอินทวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สิทธิภาพโครงการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านการวัดและประเมินผล และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา พบว่า ผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ผลการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ตามหลักคุณธรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดีขึ้น รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคม และกลุ่มเพื่อนได้ดี (พระครูวัชรอินทวงศ์, 2556)

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่านักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการจัดนิทรรศการแสดงความสำคัญในวันสำคัญทางศาสนา วันพ่อ วันแม่ วันอาจารย์และวันครู มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีเอกสาร ตำรา และแบบเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับส่งเสริม จริยธรรมนักเรียนไว้บริการอย่างพอเพียง และมีจัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานดีเด่นจริยธรรมของ ผู้นำท้องถิ่น หรือผู้ปกครองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีการพัฒนาไปในทางที่ดี จัดนิทรรศการแสดงความสำคัญในวันสำคัญทางศาสนา วันพ่อ วันแม่ วันอาจารย์ และวันครู จัดป้ายนิเทศแสดง

ประวัติ และผลงานดีเด่นจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่น หรือผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งปัจจุบันเห็นว่าบรรยากาศสถานศึกษาภายในโรงเรียน มีการพัฒนาสถานที่ให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นแหล่งเรียนรู้ มีห้องเรียนที่ทันสมัย มีการจัดเกี่ยวกับภาพวาดตามผนังห้องเรียน แผนภาพพระพุทธประวัติ เพื่อให้ดูงดงามน่าเรียน มีบรรยากาศภายในห้องมีการระบายอากาศอยู่ตลอด

ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่า นักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ครูพระให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ครูพระได้จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และครูพระให้ความสำคัญกับกิจกรรมสามัคคีในหมู่คณะ เช่น มีการบรรพชาศีลวิธรรมา หรือการบวชนกขัมมะบารมี (บวชชีพรหมณ์) เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีการพัฒนาไปในทางที่ดี โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ และกล่าวคำปฏิญาณเป็นประจำโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการนำนักเรียนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูธวัชอินทวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สติภาพโครงการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา เป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไป ปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น เป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่เยาวชน โรงเรียนวิถีพุทธ มีโครงสร้างการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งทุกกิจกรรมจะเน้นมุ่งประเมิณผลสัมฤทธิ์แก่นักเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็น นอกจากนั้นครูผู้สอนก็ต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการสอนมีแผนการสอนที่รัดกุมรู้จักการใช้สื่อการเรียนสอนวิชาพระพุทธศาสนา (พระครูธวัชอินทวงศ์, 2556)

ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่า นักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามจริยธรรมของ นักเรียนมากกว่าการตอบคำถามด้านจริยธรรมถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ครูพระมีการประเมินคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ด้านจริยธรรม นักเรียนตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ และมีการติดตามการประเมินผล การส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน และเสนอผลการประเมินให้ครูทุกคนทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี มีการประเมินผลทางจริยธรรมอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ และเนื้อหาที่ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจริยธรรมทำการประเมินในกรอบของความรู้เชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

สรุป

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน มีการปฏิบัติด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน ด้านกิจกรรมในโรงเรียน ที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาอุปสรรค ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การเรียนมีสภาพที่ไม่เหมาะต่อการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา เช่น การนั่งสมาธิ การสวดมนต์เป็นต้น แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน ได้แก่ ควรให้ครูมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา มาสอนให้มากขึ้น ควรเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนโดย พาไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติดีที่สงบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้เด็กอยากเรียน ให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรม พยายามสอดแทรกเนื้อหาและเทคนิคการสอน เพื่อให้ผู้ปกครองยอมรับ นักเรียนมากขึ้น
2. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผนการสอนในรายวิชา พระพุทธศาสนา และมีประสบการณ์จัดกิจกรรมการเรียนการสอน รู้จักการแก้ปัญหาในการจัด กิจกรรมพระพุทธศาสนา
3. ควรสนับสนุนด้านสื่อการสอนให้เพียงพอและเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา และจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาวิชา
4. ควรให้ครูมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา มาสอนให้มากขึ้น และเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนโดยพาไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติที่สงบ นิมนต์พระสงฆ์หรือผู้มีความรู้มาบรรยายตามโอกาสสมควร

5. ควรปรับปรุงหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ให้มีเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน และให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรมากกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมครูพระผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
2. ศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูพระผู้สอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูพระผู้สอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
4. ศึกษาผู้ปกครองที่มีความคิดเห็นต่อครูพระผู้สอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) (พ.ศ. 2545). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ที่ทำการการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2557). จำนวนประชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2565 จาก <https://www.pokkrongnakhon.com/datacenter/state.php>
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2529). การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสื่อการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- พระครูธวัชอินทวงศ์. (2556). ประสิทธิภาพโครงการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอดงขลุ่ย จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539). พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรคชาติ). (2552). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของครูพระสอนศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.